

Årsberetning 2006

For 10 år siden, i november 1996, lå Kirkefondets repræsentantskabsmøde to dage før menighedsrådsvalget. I den mundtlige fremlæggelse af årsberetningen benyttede vi lejligheden til at opfordre de nye menighedsråd til at begynde perioden med at arbejde mere bevidst med deres visioner og mål for den kommende menighedsrådsperiode. Lige netop denne vinkel på det kommende menighedsrådsarbejde greb pressen, og gav Kirkefondet en opmærksomhed, så vi blev forbundet med dem, der også iværksatte sådanne processer.

Vi havde i Kirkefondet på det tidspunkt allerede i nogle år arbejdet med sognestatistik, sogneanalyser og såkaldte "fremtidsværksteder". Ud fra dette arbejde havde vi en positiv erfaring med processer, hvor menighedsråd kunne overveje, hvordan de kunne bruge ressourcerne bedst muligt og få fokus på liv og vækst.

Siden er arbejdet med målsætning i sognet på grundlag af reel viden om sognets profil vokset til at blive en af Kirkefondets kerneaktiviteter. I dag handler det ikke kun om målsætning i det enkelte menighedsråd, men også at om samarbejde mellem sogne, fælles processer mellem menighedsråd og i provstier samt ledelse og samarbejde i sognet.

Det med samarbejdet på tværs af sognegrænser figurerede i øvrigt også i materialet til repræsentantskabsmødet for 10 år siden - nemlig i det afsluttende afsnit i den "Visionsplan 1996-2005" for Kirkefondets arbejde, som bestyrelsen fremlagde på repræsentantskabsmødet. Her blev det - blandt meget andet - fremhævet, at samarbejde på tværs af sognegrænser ville blive en vigtig sag i de kommende år.

Det har unægtelig vist sig at holde stik. Opmærksomheden på både målsætning og samarbejde er vokset lige siden og er med Betænkning 1477 om opgavefordelingen i folkekirken, som stadig er ude til høring i menighedsrådene, gledet ind som en naturlig del af perspektiverne for folkekirkens fremtid på alle niveauer.

Der er ingen grund til at skjule en glæde og stolthed over, at vi i Kirkefondet over de sidste 10 år har været med til at flytte hegnspæle, og at den debat, der kører om tankerne i Opgavefordelingsbetænkningen, er en indfrielse af mange af de ønsker til udviklingen, som vi havde for 10 år siden. Der er heller ingen grund til at skjule en glæde og stolthed over, at Kirkefondet i dag møder stor respekt og betydelighed lydhørhed, både i sognene og på de øvrige niveauer i den folkekirkelige struktur, og både for vore konkret tilbud om rådgivning, kurser osv. til menighedsrådene og for vore indspil i debatten om folkekirkens fremtid.

Når det så er konstateret, vil vi i år have en del opmærksomhed i årsberetningen rettet mod det spørgsmål, hvordan vi har løst og løser de opgaver, vi stiller os selv, og dem, der stilles os af de folkekirkelige udfordringer. Hvordan lever vi op til de forventninger, vi og andre har.

Udviklingscenter i folkekirken?

Visionsplanen fra 1996 lancerede undertitlen - et udviklingscenter i folkekirken. Nu er det jo ikke nogen særlig præcis betegnelse, og vi har da også siden nedtonet brugen af den igen i erkendelse af, at det måske er en lidt for ambitiøs beskrivelse af, hvem vi er.

Vi har i de forløbne 10 år bidraget til udviklingen af folkekirken på en række områder: målsætningsarbejdet som allerede nævnt samt en række initiativer, som man kunne give overskriften "Kirke undervejs": folderne om vejkirker og åbne kirker, teltkirken "Stilhedens Katedral, fremme af pilgrimsvandring og natkirke-initiativer, gudstjenester uden for kirkerummet....

Kirkefondet har også været med til at formidle samtale og samarbejde på tværs af traditionelle kirkelige fronter, f.eks. i form af Samtaleforum om Fremtidens Menigheder mellem de store gamle kirkelige retninger, og i form af initiativer til netværksdannelse mellem de folkekirkelige organisationer, der har til huse på Diakonissestiftelsen, ligesom vi selv.

Også debatten om ny brug af kirker og det følelsesladede spørgsmål om at tage kirker ud af brug har vi været med til at sætte på dagsordenen i de seneste år med henblik på at finde konstruktive løsninger, der ikke låser situationen fast, men hele tiden åbner for, at vi kan bruge ressourcerne, så vi får "mere kirke for pengene".

Selvom udviklingscenter måske er for ambitiøs en undertitel for Kirkefondet, så er udviklingsarbejde i hvert fald en del af sandheden. En anden del er formidling af viden, ideer og inspiration. En tredje side er professionelle konsulent- og kursustilbud til menighedsrådene for at uddanne dem til deres opgave - helt i tråd

med Kirkefondets tradition for fokus på lægfolkets ansvarlighed i menigheden. Og en fjerde side er en holdningsprofil på menighedssyn, folkekirkens fremtid, kirkebygningerne, der er med til at sikre, at den folkekirkelige debat ikke går i stå.

I forhold til vores faktiske størrelse er der ingen tvivl om, at vi omfatter mange enkeltelementer - måske for mange! Det er da i hvert fald en af bestyrelsens stadigt tilbagevendende temaer: skal vi fokusere skarpere og skære noget væk! Men de opgaver, vi i dag varetager, er resultatet af bevidste valg i bestyrelsen i mødet med de udfordringer, der kommer til os, så egentlig vil vi hellere tænke ekspansivt, herunder ikke mindst i retning af øget samarbejde og netværksdannelse med andre instanser i det folkekirkelige liv, der tænker i de samme baner som vi.

Vægt på konsulentarbejdet

I efteråret 2005 og foråret 2006 gennemgik bestyrelsen Kirkefondets arbejdsområder grundigt med henblik på at opdatere egne visioner og mål. Den proces, vi opfordrer menighedsrådene til at gennemføre løbende, er naturligvis lige så væsentlig for os selv.

Processen førte i denne omgang ikke til voldsomme ændringer i kursen. Det blev understreget endnu klarere end tidligere, at Kirkefondets konkrete arbejdsområder kan og skal udvikle sig med de aktuelle udfordringer, men den indgangsvinkel, der binder de forskellige arbejdsområder sammen, er konsulentrollen: vi skal ikke først og fremmest selv iværksætte store projekter - det har vi ikke ressourcer til - men ved at tilbyde rådgivning, inspirationsarrangementer, kurser, foredrag, analyser, skriftligt inspirationsmateriale, skal vi styrke menighedsråd, ansatte og frivillige i menighederne i deres arbejde med menighedens liv og vækst.

Det gælder, hvad enten vi arbejder med målsætning, med gudstjeneste eller med kirkebygningen. I konsekvens både heraf og af den øgede efterspørgsel har bestyrelsen besluttet at sigte mod at ansætte en medarbejder mere til konsulentopgaver.

Vægt på netværk og samarbejde

En af de klare visioner i bestyrelsens proces i efteråret og foråret var den stadige styrkelse af netværk og samarbejde mellem organisationer og andre i folkekirken med ressourcer til at støtte menighederne i arbejdet med liv og vækst.

Deling af viden og erfaringer, fællesskab omkring formidling og inspiration til menighederne vil være af afgørende betydning i fremtiden. Derfor lægger vi også fortsat megen vægt på at udvide samarbejdet, både med de organisationer, som vi deler adresse med, og med andre instanser. Jo bedre vi er til at danne netværk, jo bedre kan vi bidrage til at løse opgaver i den folkekirkelige helhed. Blandt de positive eksempler er her Kirkekonsulenter.dk, som er et samarbejde mellem uafhængige konsulenter i det kirkelige liv, som Kirkefondet har været medinitiativtager til, og som i dag omfatter op mod 25 konsulenter.

Både Kirkekonsulenter.dk og Kirkefondet alene har god kontakt med Landsforeningen af Menighedsråd, som i disse år mærker øget interesse fra sine medlemmer vedrørende kurser og andre tilbud, der har med det kirkelige indhold at gøre.

Et andet eksempel er studiematerialet "Kirke hos os", som blev udgivet op til det seneste menighedsrådsvalg i samarbejde mellem TPC, Folkekirkens Mission og Kirkefondet, og anbefalet af Landsforeningen af Menighedsråd. Dette projekt er blevet fortsat i det forløbne år gennem udgivelsen af 4 nye foldere med spørgsmål til debat i menighedsrådene om hhv. gudstjeneste, undervisning, mission og diakoni "hos os".

Et tredje eksempel er opfølgningen af spiritualitetskonferencen i Viborg sidste år med en ny konference i 2007, hvor Kirkefondet via sit udvalg i Århus Stift deltager på linie med forskellige andre organisationer, og et fjerde, hvor samarbejdet går uden for den kirkelige verden, er konferencen 1.juni om "Nyt liv i kirkerne", som vil være omtalt i afsnittet "Ny brug af kirker"

Kirkefondets virksomhed

Opgavefordeling i folkekirken

Betænkning 1477 om opgavefordelingen mellem sogn, provsti og stift markerer et nybrud i tænkningen omkring folkekirkens forvaltning og ledelse. Først og fremmest fordi der tages udgangspunkt i en bevidst holdning til folkekirkens opgave: "Folkekirkens mission...." Betænkningen markerer dermed en vilje til at ændre principperne fra regelstyring til mål- og rammestyring.

Derfor lægges der også op til, at man både i menighedsråd, provstier og stifter skal arbejde bevidst med målsætning og prioritering - hvad vi fra Kirkefondet naturligvis kun kan hilse velkommen. Det samme gælder vægtlægningen på en afklaring af ledelsesforholdene, samarbejde mellem sogne, provstiets nøglerolle i dette samarbejde og stiftets udvikling som center for den indholdsmæssige inspiration til sognene. Alt dette lægger tæt op ad tanker, som vi har arbejdet med i årevis i Kirkefondet, og som bl.a. er formuleret i bogen "For folkekirkens Skyld". Det er naturligvis ikke alle forslag i betænkningen, som Kirkefondet umiddelbart støtter. Men retningen er positiv, og i vore høringssvar til betænkningen og det forudgående udvalgsarbejde har vi givet udtryk for en positiv holdning og vilje til at arbejde med på konkretisering af betænkningens tanker.

I Kirkefondets handlingsplan 2000-2010, som blev vedtaget på repræsentantskabsmødet i 2000 var et af målene, at "folkekirkens arbejdsformer og struktur tilpasses de naturlige lokalmiljøer og de forandringer, der er sket og sker, både i byen og på landet." Betænkning 1477 repræsenterer et positivt skridt i den retning.

Et andet mål i handlingsplanen var, "at der inden 2009 etableres organer med lægmandsdeltagelse på alle niveauer i folkekirken". Det er selvsagt ikke et mål, vi selv kan gennemføre, men udviklingen på stifts- og provstiplan går i retning af en både klarere, mere handledygtig og mere demokratisk struktur. Der er allerede stiftsråd på forsøgsbasis i de fleste stifter, og de nye provstier vil få væsentlig mere at arbejde med end hidtil. Derimod er der beklageligvis stadig ingen politisk åbning over for at arbejde med en nyorganisering af de opgaver og kompetencer, der skal varetages på landsplan.

Hvis Betænkning 1477 bliver grundlag for de kommende års lovgivning, kan det skabe en ny kirkepolitisk dynamik samtidig med, at det også kan skabe flere opgaver for Kirkefondets konsulentvirksomhed.

Som en opfølgning både af betænkningen og af Kirkefondets kursus sidste år om samarbejde mellem sogne, afholder vi i november 2 kurser hhv. i Ringsted og i Esbjerg om "Samarbejde på tværs" Til begge kurser er der god tilslutning.

Kirkefondets arbejdsgruppe om folkekirkens struktur ("Visionsarbejdsgruppen") følger fortsat området.

Målsætning, samarbejdsprocesser, sognestatistisk viden

I Handlingsplan 2000-2010 satte vi konkrete mål for den udvikling, vi satte i gang i 1996: Målet var, at der inden 2009 skal være en obligatorisk ordning, så alle sogne skal gennemføre målsætningsprocesser. Som delmål håbede vi på,

1. at 25% af alle sogne i 2006 skulle have gennemført målsætningsprocesser, de 110 i hver menighedsrådsperiode igangsat af Kirkefondet.
2. at 50% af landets pastorater skulle have anvendt det sognestatistiske materiale i en eller anden form (talsæt, profiler, analyser og målsætningsarrangementer)
3. at 20% heraf skulle være landsogne/randområder.
4. at udarbejde redskaber til brug for sogne, der gennemfører målsætningsprocesser uden Kirkefondets konsulentbistand.

Målsætningsarbejde

I perioden 2000 - 2006 har Kirkefondet forestået 189 målsætningsprocesser. I hele perioden 1997 - 2006 har vi iværksat 226 processer for ca. 300 sogne. Da vi er lige midt i en menighedsrådsperiode, er det ikke urealistisk, at vi kan nå op på de i alt 220 arrangementer i perioden 2000 - 2008 som vi satte os som mål i 2000. Målsætningen om, at der inden 2006 skulle være iværksat processer i 25% af sognene (ca. 500 sogne) er det vanskeligere at måle. Med netværket af kirkekonsulenter er der kommet flere konsulenter til, der tilbyder målsætningsarrangementer, arrangementerne når længere ud - men hvor mange det reelt drejer sig om, er der desværre ikke tal på.

Kirkefondet er landsdækkende

Det andet delmål, kontakt til halvdelen af landets pastorater igennem det sognestatistiske materiale, er nået, idet ca. 625 pastorater (med ca. 820 sogne) har anvendt dette materiale i et eller andet omfang. Med hensyn til det tredje punkt, at nå ud til 20 % at Danmarks landsogne / randområder, kræves en nærmere bestemmelse af land - og randområde. Om dette mål er nået, er det derfor vanskeligt at slå fast. Men ser man på, hvilke stifter, der de senere år (siden 2004) har rekvireret dette materiale, så er det især stifterne Haderslev, Viborg, Roskilde og Århus, der tegner sig for den største fremgang. F.eks. er antallet af sogne, der har modtaget sognestatistikkerne mm., i Viborg og Haderslev Stifter fordoblet siden 2004. Så man kan med sikkerhed konstatere, at vi i dag når længere ud med dette arbejde, og at vi begynder at være kendt de steder, hvor Kirkefondet tidligere ikke har stået så stærkt. Så vores overordnede mål om reelt at være landsdækkende og ikke blot appellere til store by- og forstadssogne med mange ressourcer, er indfriet. Vi oplever dog ofte, at den dårlige økonomi i de små landsogne spænder ben for at komme i gang med disse nødvendige processer - selv om behovet herfor synes at være et meget stort netop her.

Kirke hos os

I 2000 satte vi os også det mål, at der skulle udarbejdes materiale for brug i sogne, der selv vil gennemføre målsætningsprocesser. Studiematerialet "Kirke hos os" lægger netop op til at arbejde i menighedsrådet med mål og prioritering. Det blev sendt ud til samtlige menighedsråd forud for det seneste menighedsrådsvalg, og det er vores indtryk, at det er brugt meget flittigt.

Samarbejdsprocesser

I det forløbne år har vi igen oplevet, at interessen for hjælp til samarbejde mellem menighedsråd vokser, og vi inddrages i flere større processer på provstiplan, bl.a. en målsætningsproces for alle sogne i Lemvig Provsti og i en større visions- og forandringsproces for Vesterbro Provsti i København. Også adskillige pastorater med flere mindre sogne bruger Kirkefondets hjælp i forbindelse med tanker om samarbejde eller ligefrem menighedsråds-sammenlægninger.

Spørgsmålet om samarbejde og ledelse i sognet trænger sig også på - ikke mindst i forlængelse af Opgavefordelingsbetænkningen. Vi tilbyder derfor også rådgivning og processer om disse spørgsmål, og i overvejelserne om udvidelse på området indgår også en styrkelse af vores kompetence vedr. ledelse og samarbejde. I flere tilfælde i det forløbne år er vi blevet bedt om at hjælpe sogne med forberedelse til ansættelse af ny præst og hjælp til at reorganisere menighedsrådets arbejdsform / den overordnede linje.

Sogne- og kirkestatistik

Strukturreformen indebærer ændrede provsti- og stiftsgrænser. Lige nu oplever vi en interesse for det sognestatistiske materiale, der vil kunne give et overblik over befolkningssammensætning og økonomi. Desværre er vort materiale jo baseret på de gamle provstigrænser, men vi overvejer, om vi vil kunne skaffe midler til en opdatering af nogle af de tabeller, der beskriver sognenes befolkning og økonomi - fordelt på de nye provstier. Det vil være et godt hjælpemateriale til at lære hinanden at kende - og måske også give os en vej ind i provstierne til at sætte ressourceanvendelse og kirkeliv på dagsorden til at få så meget kirke for pengene som muligt.

Med en opdatering af befolkningstabellen vil det også være muligt at følge op på folkekirkemedlemstallets udvikling. Vi har i det forløbne år nydt meget stor opmærksomhed for vores viden om herom - og hvad der påvirker medlemstallet, bl.a. har landsdækkende aviser og ugeblade skrevet herom, primært fordi der ligger en god historie gemt i at medlemstallet stiger blandt børn og forældregenerationen efter årtiers fald. Men også provstier er blevet opmærksomme på, at der kan produceres fremtidsprognoser for bl.a. økonomien i et område på baggrund af sognestatistikken. Som et nyt tilbud i rækken af sognestatistisk materiale er der i det forgangne år blevet udviklet en medlemsprofil.

Som en afrunding på Kirkefondets arbejde med statistik, har det været en stor glæde for os at få lov til at medvirke til at genetablere en ny kirkestatistik i samarbejde med Kirkeministeriet, Landsforeningen af Menighedsråd og Københavns Universitet. Resultatet af dette arbejde er ikke alene en reetablering af den gamle kirkestatistik, men en betydelig udvidelse, så vi for første gang får en registrant over, hvad der sker i Den Danske Folkekirke - under hovedoverskrifterne: kirkens gudstjeneste, undervisning, diakoni og offentlighedsarbejde /mission.

Ny brug af kirker

Som en fortsættelse af Kirkefondets konference i november 2004 om "Ny brug af kirker" afholdt Center for Idræt og Arkitektur ved Kunstakademiets Arkitektskole i samarbejde med Kirkefondet en konference om samme emne d.1. juni i år - igen med stor opmærksomhed fra medierne.

Konferencen satte en ny dagsorden for temaet ved at fokusere ikke på "enten-eller", men på "både-og", altså at kirker, der ikke mere skal bruges som almindelige sognekirker, fortsat kan bruges som kirker i kombination med anden brug i dele af bygningen. Altså på en måde en aktualisering af Kirkefondets "Lillekirken i storkirken"-tanke fra 80'erne. Inspirationen kom bl.a. fra spændende eksempler fra England. Samarbejdspartnerne har efterfølgende taget initiativ til et netværk for at søge afholdt en idékonkurrence om kombinationsbrug af en eller flere kirker i København.

I august 2007 skal der være Nordisk Kirkesagskonference i Danmark, hvor Kirkefondet er hovedarrangør. Vi har valgt at fokusere på netop dette tema under arbejdstitlen "Åbne kirker - lukkede kirker". Konferencen kommer til at finde sted i København.

Spørgsmålet om ændret brug af kirker standser imidlertid ikke ved Valby Bakke. Kirkefondets generalsekretær tog fat om en nælde, da han hen over sommeren i flere medier slog til lyd for en debat om de mange landsbykirker i meget tyndt befolkede områder. Vores indfaldsvinkel til denne sag er, at det kan være positivt og udviklende for kirkelivet i et område at samle kræfterne om færre kirkebygninger. Men emnet er omgivet af mange tabuer og følelser. Det sås bl.a. af mediernes interesse for og ind imellem overdrevne overskrifter omkring spørgsmålet.

Kirkefondet har altid ment, at kirken skal være der, hvor folk er. Når demografi og livsformer ændrer sig, er vi nødt til at reagere på det, også når det gælder kirkebygningerne. Ingen kan formentlig forestille sig at rive landsbykirker ned eller bruge dem til boliger eller køkkencentre. Det kan vi i hvert fald ikke i Kirkefondet. Men lige så lidt som i København er ressourceforbruget til kirkerne i de tyndt befolkede områder urørlig, hvis vi skal have en så god kontakt mellem folk og kirke som mulig, hvis kirkens forkyndelses- og undervisningsopgaver skal løses, og der skal være råd til at bygge nye kirker i nye kvarterer og byområder. Udfordringen hænger tæt sammen med Betænkning 1477, spørgsmålet om sognesammenlægninger, samarbejde og provstiets rolle. Men det er karakteristisk, at spørgsmålet om kirkebygningernes fremtid og eventuelle kirkelukninger ikke er nævnt hverken i betænkningen eller i debatten om det. Det er stadig et meget følsomt emne.

Derfor er det vigtigt, at Kirkefondet kan trække på viden og erfaringer fra et helt århundrede vedrørende kirkebygningerne. Og det er en gave, at vi har en arbejdsgruppe vedr. kirkerum og kirkekunst som en stærk vidensbank på området med kompetencer både vedrørende kirkearkitektur, kirkerummets teologi, kirkekunst, orgler og klokker. Vores engagement på området hviler i høj grad på frivillige kræfter.

Bestyrelsen ser engagementet vedr. kirkebygningen som en del af vores samlede engagement i menighedens mål og arbejdsprioritering. Også gerne med konsulentvinkelen - og dermed indtægtsdækket virksomhed - som et fortsat perspektiv.

I det forløbne år har vi bl.a. taget den opgave op at rådgive i forbindelse med fornyelsen af en Holger Jensen-kirke. Det er vores fornemmelse, at en del af kirkerne fra 50'erne og 60'erne vil have behov for fornyelse/istandsættelse i de kommende år. En del af disse kirker har Kirkefondet være med til at opføre, og det er derfor naturligt, at vi tilbyder rådgivning vedr. fornyelse af dem, så de svarer til nutidens krav og holdninger til gudstjeneste og menighedsliv.

Fremtidens menigheder

Samtalerne i Samtaleforum om Fremtidens Menigheder er fortsat stille og roligt i det forløbne år. De lejlighedsvis møder mellem deltagere fra Kirkeligt Samfund, Indre Mission, Kirkeligt Centrum og Kirkefondet, som har fundet sted siden 1999 er fortsat til så stor berigelse for alle parter, at ingen af os har nogen planer om at indstille møderne, selvom det kan være svært for de meget travle deltagere at finde fælles mødedatoer!

I 2006 har Samtaleforum ikke mindst beskæftiget sig med folkekirkens ansvar over for de internationale kristne menigheder (immigrantmenighederne) i Danmark. Vi har sendt en henvendelse bl.a. med forslag om en folkekirkelig konference om emnet til en lang række personer og institutioner i kirkelivet. I henvendelsen gøres der også opmærksom på en række af de behov, som immigrantmenighederne har givet udtryk for.

Danske Kirkedage 2007 i Haderslev får temaet "Kirke over grænser", og det vil også her være naturligt, at immigrantmenighederne kommer med i billedet.

I handlingsplanen fra 2000 var målene bl.a., at tankerne i Kirkefondets oplæg fra 1999 om Fremtidens Menigheder på så mange områder som mulig skulle være gennemført inden 2009, herunder en oplødning i sognestrukturen og flere forskellige menighedstyper. Nu er det jo en blød målformulering, men man kan i hvert fald sige, at udviklingen går i den rigtige retning.

Vort ambitionsniveau i handlingsplanen om at være på banen løbende i arbejdet med fremtidens menigheder i form af udgivelser, artikler, konferencer mv. må også siges at være indfriet indtil videre. To bøger er det blevet til: "Stedet og Vejen" i 2002, og "For folkekirkens skyld" 2004. Mange debatindlæg og foredrag og flere konferencer har kredset om emnet. Som udviklingen har været, er det gledet lidt mere over i spørgsmålet om folkekirkens overordnede struktur, end vi havde forventet i 2000, men det lokale perspektiv og menighedsperspektivet er langt fra blevet glemt.

Kirke undervejs

Da vi i 1998 startede med at udgive en folder om åbne kirker på Sjælland, meldte 18 kirker sig som deltagere. Vi forudså dengang, at der ville være et potentiale på ca. 400 deltagende kirker.

I 2006 nåede vi op på 374 kirker, så hvis forudsigelsen var rigtig, støder vi snart mod loftet! Deltagelsen er steget jævnt og roligt hvert år siden starten. Der har været et vist frafald hvert år, men tilgangen har været endnu større. Så vi håber, at vi ikke stopper ved de 400.

Den brede interesse for de åbne kirker er ikke blevet mindre. Hvert år i sommertiden er medierne meget opmærksomme på initiativet, og allerede fra januar begynder forespørgslerne efter de nye foldere til den kommende sæson at løbe ind fra turistbureauer og biblioteker. Vi får mange positive tilbagemeldinger vedrørende ordningen, og antallet af (gen-)bestillinger af folderen tyder på, at mange bruger den.

Da vi tog initiativet, forestillede vi os, at den svenske model, hvor "vejkirker" også har forskellige aktiviteter, frivillige værter i en del ugentlige timer, mm. også ville slå igennem her. Det er sket i et vist omfang, men mindre end forventet. De fleste kirker, der er åbne, er "ubemandede". Der er dog elementer fra de svenske erfaringer, der mere og mere slår igennem: flere hundrede kirker i Danmark har anskaffet sig lysglober, hvor besøgende kan tænde lys - heraf er mange med i vejkirkeordningen.

Bl.a. til brug i forbindelse med lysgloberne har Kirkefondet udgivet en serie kort med bønner. Disse bruges flittigt - ikke bare i de åbne kirker, men f.eks. også til konfirmander, minikonfirmander, på hospitaler m.m. Senest har vi udgivet folderen "Nøgle til Kirken" - en introduktion til kirkerummet og dets symboler. Denne folder er blevet godt modtaget og bruges såvel i kirkerne som i konfirmationsundervisning.

Flere og flere stede i landet ser man nu også vejskilte, der henviser til vejkirkerne. Vejdirektoratets skilteudvalg har åbnet for denne type skilte, og det giver naturligvis mulighed for, at flere besøgende kan finde vej.

Kirken i dag

Magasinet "Kirken i dag" går nu ind i sin 6. årgang. Magasinet er på vej mod de 1500 abonnenter, og ca. 500 får det gratis som en del af Kirkefondets bagland, som bidragsydere, kirkelig nøglepersoner, organisationer m.fl.

Da vi i 2002 startede udgivelsen håbede vi på at nå i hvert fald 1200 abonnenter. I dag tror vi på, at grænsen ikke er nået med de 1500. Fra starten har målgruppen været menighedsrådsmedlemmer, andre frivillige og ansatte i kirken, som ønsker at se fremad og udvikle deres arbejde, og som ikke er bange for at tage nye udfordringer op.

Vi kan naturligvis ikke måle, om profilen holder, men vi tror det! En del menighedsråd holder magasinet til alle medlemmer eller holder et antal, som går på skift. Med det nuværende abonnementstal er Kirkefondet gennem "Kirken i dag" i kontakt med op mod en fjerdedel af samtlige sogne i Danmark.

Årgang 2006 har budt på et nummer om Kirke og engagement, som blev højaktuelt ved at udkomme lige midt i krisen efter Muhammed-tegningerne, og kort efter præsteaktionen sidste jul mod behandlingen af asylsøgere. I juni kom nummeret om Danskernes møde med folkekirken", som tog fat om almindelige danskeres kontakt

med kirken, og i september var temaet "Gudstjenestens liturgi og æstetik", en længe efterspurgt opfølgning af et gammelt tema i Kirkefondssammenhænge: hvad betyder kvalitet i gudstjenesten?

Sidste nr. i 2006 handler om Kirke og medier, og for 2007 er der planlagt numre om:

- Kirke over grænser
- Bøn, dåb og nadver
- Ledelse og opgavefordeling
- Kirkelig voksenundervisning

Det er stadig en arbejdsgruppe bestående af Anne Birgitte Reiter, Eigil Saxe, Finn Dyrhagen og Flemming Stentoft, som kommer med ideerne til temaer sammen med Charlotte Lydholm og Kaj Bollmann fra staben.

For hvert nummer nedsættes en temaarbejdsgruppe med folk udefra, og det er opmuntrende, at der ikke er vanskeligheder med at få kvalificerede folk hverken til sidde i temagrupperne eller til at skrive i bladet.

Winfinans

Kirkefondets regnskabsprogrammer for menighedsråd og kirkegårde, Winfinans, er en god indtægtskilde, der bidrager til, at vi kan opretholde et kontor med en rimelig bemanning. Selvom det måske ikke er lige i centrum af Kirkefondets målsætning, har vi hidtil fundet, at et godt og billigt regnskabsprogram med en ordentlig service, også er en måde at hjælpe menighedsrådene til at få "mere kirke for pengene".

Vi er blandt de 3 største udbydere på markedet, omend vi ikke helt har nået de mål for markedsandelene, som vi har sat os gennem årene.

Med tendenserne i retning af samarbejde mellem sogne, som Kirkefondet ubetinget støtter, skaber vi paradoksalt nok en situation, hvor vi oplever, at det bliver sværere at opretholde omsætningen, fordi menighedsråd får fælles kassererfunktion, og vi dermed sælger færre programmer.

Det får os naturligvis ikke til at ændre på den positive holdning til samarbejde. Men det har ført til en drøftelse af fremtiden for regnskabsprogrammerne hen over året. Denne drøftelse er blevet yderligere aktualiseret af Kirkeministeriets ønske om et centralt økonomi-indberetningssystem for menighedsråd.

Vores konklusion er blevet en beslutning om at gå ind i en modernisering, så programmerne kommer til at ligge på nettet, og hver enkelt bruger slipper for at skulle modtage cd-rom'er til opdatering osv. Netløsningen er også forberedt for et indberetningssystem, så vi er rustet til udviklingen. Det er edb-firmaet Winfinans, der står for hele den tekniske side af programmerne.

Kirkekaffe.dk

I oktober vedtog bestyrelsen at deltage i initiativet "kirkekaffe.dk". Baggrunden for at være med i initiativet, der i øvrigt primært handler om at få menighederne til at støtte kaffebønderne gennem deres valg af kaffe, er, at kirkekaffe er en selvfølgelig aktivitet i mange sogne landet over. Kirkefondets bidrag til initiativet er at formidle erfaringer og ideer til menighederne vedr. kirkekaffe som menighedsaktivitet, og at få endnu flere menigheder til at tage ideen op.

Kirkefondets organisation

Især på medarbejdersiden er der sket betydelige forandringer i 2006. Pr. 1. maj valgte administrationschef Tommy Liechti at forlade Kirkefondet for at overtage en tilsvarende stilling i Danske Sømands- og Udlandskirker, og kontormedarbejder Dorte Silleborg forlod os samtidig til fordel for et job med langt kortere transporttid til boligen på Møn.

Både Tommy og Dorte har været i Kirkefondet i mange år, Dorte i to omgange som en effektiv og afholdt kontormedarbejder, Tommy fra 1. januar 1999, som administrationschef og fra 2004 tillige med ansvar for hele Kirkefondets "forretningsdel". Tommy har således et medansvar for, at Kirkefondets økonomi igen er kommet i balance, så vi kan se fremad med fortrøstning, også hvad økonomien angår.

Vi ønsker begge tillykke med de nye stillinger og ønsker dem alt godt.

I forbindelse med deres afgang og i kølvandet på den visionsproces, som Kirkefondets betyrelse gennemførte i foråret, benyttede bestyrelsen anledningen til at drøfte Kirkefondets ledelsesstruktur og opgavefordeling. Resultatet heraf blev en bekræftelse af den skelnen mellem den forretningsmæssige og den holdningsmæssige side af Kirkefondet, der blev vedtaget i 2003 som gavnlige for Kirkefondets arbejde. Men samtidig skønnede bestyrelsen, at det ville være hensigtsmæssigt at samle ledelse og personaleansvar igen hos generalsekretæren.

I stedet for at genbesætte administrationschef-stillingen er funktionerne blevet fordelt, således at Anne Marie Holländer overtager ansvaret regnskabsfunktionerne, Jens Bramsen er ansat på deltid som medarbejder på Kirkefondets regnskabsprogram Winfinans, som Tommy Liechti også var ansvarlig for. Sille Fusager er ansat som kontormedarbejder i stedet for Dorte Silleborg, og med højere timetal, så hun overtager en række kontorkoordinationsfunktioner.

Endelig forventes der i løbet af de kommende måneder ansat en konsulent til nye opgaver, aflastning af Sabine Kleinbeck og overtagelse af Kaj Bollmanns opgaver på konsulentområdet, så han kan koncentrere sig om Kirkefondets ledelse og om profilering i form af foredrag, udvalgsarbejde, skribentvirksomhed mv.

Kirkefondets forretningsudvalg vil som det har været tilfældet hidtil følge Kirkefondets forretningsdel nøje, medens bestyrelsen koncentrerer sig om arbejdsområdernes indhold og Kirkefondets holdninger.

At være en tredjedel færre ansatte end normalt i adskillige måneder er opslidende for de tilbageværende. Bestyrelsen er medarbejderne megen tak skyldige for den store ekstrainsats, der er gjort i perioden for at klare opgaverne.

Bestyrelsen

3 medlemmer af bestyrelsen har meddelt, at de træder ud i forbindelse med dette års repræsentantskabsmøde: Vibeke Lind, Niels Benn Sørensen og Ghita Olsen.

Vibeke Lind har været med i bestyrelsen siden 1997, Niels Benn Sørensen siden 2002, og siden 2004 som næstformand og medlem af forretningsudvalget. Ghita Olsen har været medlem i 2 omgange, ialt 4 år. Alle tre har hver på deres vis bidraget til Kirkefondets udvikling, og skal have en stor tak for deres bidrag.

Forretningsudvalget består af formand, næstformand, kasserer og generalsekretær. Den regnskabsansvarlige medarbejder deltager i møderne efter behov. Forretningsudvalget holder månedlige møder.

Udvalgene i stifterne

I foråret tog Kirkefondets kontaktperson i Ribe Stift, Helge Larsen, initiativ til oprettelse af et Kirkefondsudvalg i Stiftet. Udvalget har 6 medlemmer, og dets første opgave har været i samarbejde med kontoret at afholde kurset om samarbejde mellem sogne i Gjesing i november.

Udvalget i Århus har skiftet formand i årets løb. Efter 10 år på posten er sognepræst Kirsten Stejner Pedersen blevet afløst af Lorens Hedelund. En stor tak til Kirsten for mange års engagement. Udvalget har engageret sig i opfølgningen af spiritualitetskonferencen i Viborg i 2005 og repræsenterer Kirkefondet i opfølgningsarbejdet. Derudover arbejder udvalget fortsat med pilgrimsvandring og har arrangeret et kursus i oktober om "diakoni i sognet" og ét i november om "ledelse i folkekirken".

Udvalgene i Aalborg og Lolland-Falster Stifter har måttet udsætte planlagte stiftsdage om folkekirkens fremtid og om sogneanalyse som hjælpemiddel for sognene. Ligeså måtte udvalget i Helsingør ærgerligt nok aflyse en planlagt række på 4 arrangementer i samarbejde med LOF om forskellige aspekter af folkekirkens udvikling, ud fra bogen "For folkekirkens skyld", og med flere fremtrædende politikere som deltagere. Tilmeldingstallet var lige under det forsvarlige for gennemførelse. Begge udvalg overvejer nye initiativer på kursusområdet.

Noget kunne tyde på, at antallet af kurser for menighedsrådsmedlemmer, der arrangeres rundt omkring, efterhånden er vokset så meget, at Kirkefondets ønske i "Handlingsplan 2000-2010" om "systematiske udbud over hele landet af kirkelige uddannelsestilbud vedrørende menighedens liv og vækst" inden år 2009 er ved at være indfriet, i hvert fald, hvad antallet af kurser angår! Det systematiske lader så måske mere tilbage at ønske.

I udvalget i Helsingør Stift har fhv. vicedirektør Kaj Elkrog sagt stop efter mange års flittigt engagement,

både som formand og som almindeligt medlem. Kaj Elkrog har også været en flittig deltager i Kirkefondets repræsentantskabsmøder med mange bidrag til debatten, og i Kirkefondets visionsudvalg vedr. folkekirkens struktur har han bl.a. været med i forarbejdet til "For folkekirkens skyld". Også Kaj Elkrog fortjener stor tak for sit engagement i Kirkefondet og i lægfolkets ansvar i folkekirken i det hele taget.

Ekstern repræsentation

Siden 2003 har Kirkefondets generalsekretær, Kaj Bollmann, varetaget opgaven som formand for Folkekirkelige Organisationers fællesudvalg (FKOF), herunder bl.a. også som medinitiativtager til FKOF's kollektordning via SMS. Kirkefondet prioriterer samarbejde mellem de kirkelige organisationer højt, både lokalt mellem de organisationer, der har til huse på Diakonisstiftelsen, og mere generelt. De folkekirkelige organisationer er nødt til at gennemtænke og forny deres rolle i den folkekirkelige helhed, lige så meget som sognene er nødt til at gennemtænke deres målsætning.

Kirkefondet er også repræsenteret i bestyrelsen for Kirkefaglig Videreuddannelse, og i en række samarbejdsfora: Danske Kirkedage, Mellemkirkeligt Arbejdsforum under Danske Kirkers Råd - hvor Finn Dyrhagen deltager i arbejdsgruppen om spiritualitet - Det Danske Bibelselskab og Danmarks Folkekirkelige Mediecenter.

Endelig er Kirkefondet med i kredsen bag den folkekirkelige filmpris Gabriel, som i år blev tildelt filmen "Adams Æbler".

Formandens afsluttende bemærkninger

Det sidste år har budt personalet i Kirkefondet mange store udfordringer. Dels ved at behovet for assistance rundt i landet er hastigt voksende, dels ved at medarbejderskaren siden foråret har været mindre, idet to medarbejdere tog deres afsked. Der skal ikke mindst på denne baggrund lyde en meget stor tak til medarbejderne, fordi de har taget fat om opgaverne hen over sommeren, så vores samarbejdspartnere ikke har kunnet mærke særligt meget til den ændrede situation.

Bestyrelsen ønsker også at udtrykke en stor tak til de frivillige, der i årets løb har ydet en indsats på mange forskellige måder for at styrke Kirkefondets arbejde.

Tak til udvalg, brugere og samarbejdspartnere i kirkelivet for jeres engagement, støtte og mod- og medspil i årets løb. Det er forudsætningen for at Kirkefondet kan være det, vi er.

Takken gælder også de mange, der har vist deres støtte til Kirkefondets arbejde ved at indbetale et stort eller lille beløb. Selvom indsamlede midler ikke kan bære Kirkefondets økonomi udgør de et positivt tilskud, og de viser, at Kirkefondet har en trofast kreds af støtter.

Tiden kalder på Kirkefondets viden og ekspertise. Det ses meget gennem den løbende dialog om Folkekirkens fremtid og de tiltag, som undervisningsministeren tager i disse måneder. "Den blå betænkning", som for skolefolk kan vække positive minder, er nu i en kirkelig sammenhæng blevet kælenavnet for betænkning 1477, som handler om fremtiden folkekirke i lyset af de mange administrative ændringer i samfundet.

Næste tiltag er et udvalgsarbejde om økonomien og de samarbejdende sogne. Dagsordenen kan meget vel handle om, at den økonomiske virkelighed kan få stor indflydelse på sognenes fremtid. Måske skal den traditionelle sognetænkning nyvurderes i lyset af landets demografiske forhold. Kirkerne ligger de fleste steder ikke der, hvor befolkningen i dag bor. Med den erkendelse er det ikke så nemt at være "kirke i forbifarten" med mindre alle kører i bil.

Fra Kirkefondet skal der opfordres til, at alle de mange ressourcer, der er i kirken, sættes ind på forkyndelse og mission mere end på struktur og bygninger. Folkekirken har store muligheder i en befolkning, der hungre efter værdier, som kan give mennesket livskraft og livsforståelse.

Det kræver stor bevidsthed om anvendelsen af ressourcerne på et overordnet plan, hvis alle mennesker skal møde en levende og givende og fremadrettet kirke, som vil møde nutidens mennesker på deres præmisser.

Kirkefondets bestyrelse

Oktober 2006

**Finn Erik Larsen,
formand**